

KISS OTTÓ

Egy este Palajdival

A nagyok sérülten is játszanak.

Ezzel a mondattal fogom kezdeni, gondolta Palajdi.

Az elmúlt hetekben sokszor eljutott idáig, mégsem ült le a számítógép billentyűzete elé, mert fogalma sem volt, mivel folytassa, merre kanyarodjon az emlékek útvesztőiben, hogy a szöveg ne csak a tanítványai érdeklődését keltse fel, de a klubelnök is elégedett legyen vele.

Már az elején rájött, hogy valójában nem ez akadályozza az írásban. Bármennyire is igyekszik szakmai múltjában kutakodni, visszaemlékezni a kezdetekre, gondolatait mindig felülírják az elmúlt időszak magánéleti történései, és amíg csak ez foglalkoztatja, amíg ezen túl nem jut, nem lesz képes elkezdni a valódi munkát.

Mire ma is elért magában idáig, leszúrta a teát, vékonyan megkente vajjal a kenyérszeleteket, felvágott két erős paprikát, az egészet tálcára rakta, és bevitte a nagyszoba dohányzóasztalára. Leült, hogy hozzálásson a vacsorához, ám előbb ránézett a valószerűtlenül nagy faliórára. Az óráról megint eszébe jutott a nő, akitől több mint három éve, karácsonyra kapta, a nőről meg eszébe jutott az állandósult hatalmi harc kettőjük között.

Holnap beadom a zálogházba, gondolta.

Az óra már régóta nem járt. Amikor megállt, Palajdi nem cserélt benne elemet, de nyolcvan centiméteres átmérőjével még így, hangtalanul is ugyanolyan agresszíven uralta a környezetét, mint az, akitől származott.

Egy ember kevés a békéhez, ha a másik folyamatosan háborúzna vele, gondolta.

Amíg tartott a per, egyáltalán nem foglalkozott az órával, az utóbbi hónapokban viszont már többször elhatározta, hogy megszabadul tőle. Felajánlotta az ismerőseinek, megkérdezte a klubelnököt, hogy tudná-e valamire használni, végül elvitte a szeretetszolgálat irodájába, ám mindenütt azt a választ kapta, hogy túl nagy. Palajdi is inkább egy pályaudvar utascarnokában tudta volna elképzelni, a kisvárosban viszont, ahol élt, csupán egy kisebb vasúti váróterem volt.

Kezébe vette az egyik vajaskenyeret, és lenyomta a tévé távkapcsoló gombját.

– A nőknek joguk van eldönteni, hogy megtartják-e a gyereket, vagy nem – mondta egy nő.

Persze, morogta Palajdi, de előbb illene megkérdezni az apát is.

– A férfiak olyanok... – kezdett új mondatba a nyilatkozó, mintha csak Palajdi felvetésére reagálna, mire ő azonnal csatornát váltott. Bele-belenézett

egy-egy műsorba, aztán kikapcsolta a tévét, és végre tényleg nekilátott a vacsorának.

A nő mondatkezdése most különösen érzékenyen érintette. Mindig is úgy vélekedett, hogy a férfiak vagy a nők nem ilyenek vagy olyanok, hisz bármit is állítson róluk a nyilatkozó, a mondat végül úgymint csak általánosításba fut. Az emberek mindenekeelőtt emberek, nem szerencsés őket a nemük alapján felosztani, ahogy nem szerencsés a származásuk vagy a bőrszínük alapján sem felosztani. Ha egy mondat úgy kezdődik, hogy a férfiak, vagy úgy, hogy a nők, az ugyanaz, mintha úgy kezdődne, hogy a cigányok, a feketék vagy a zsidók. Az emberek között vannak szentéletűek és gyilkosok, jó- és rosszindulatúak, buták, nagyon okosak és kevésbé okosak, szépek és csúnyák, hosszú hajúak és kopaszok, betegek és egészségesek, de mindez függetlenül attól, hogy milyen a nemük, a származásuk, a bőrük színe, a vallásuk vagy a vallástalanságuk.

A nő, aki közel három éve elhagyta a tréneret, együttélésüket megelőzően kétszer fogadott örök hűséget más férfiakkal. Palajdi azóta megértette, hogy nagyon hibázott, amikor hitt neki. De azt mégsem gondolta, hogy a nő azért verte őt át, mert nő. Nem azért verte át. Azért verte át, mert ilyen a természete.

Vannak ilyen természetű férfiak is, ilyen természetű feketék és fehérek, ilyen természetű öregek és fiatalok.

Ahogy végzett a vacsorával, a tálcát a konyhába vitte, egy korty vízzel bevette az esti gyógyszerét, aztán elmosogatott. Visszament a nagyszobába, levette a felsőruháit, a szék karfájára dobta, majd a fürdőszobában fogat mosott, az alsóneműit a mosogatógép dobjába rakta, és beállt a fürdőkádba, hogy letusoljon.

Tíz éve, miután hazaköltözött Budapestről szülővárosába, azt gondolta, megkeresi fiatalkori szerelmét. Szerencsére először csak régi, közös ismerőseiktől érdeklődött egy esti sörözés alkalmával, és akkor is óvatosan, mintha csak véletlenül jutott volna eszébe a nő, mintha őt már nem is érdekelné, nehogy megsejtsék, még mindig fontos neki. A válaszokból ugyanis hamar világossá vált, hogy le kell mondania róla. Kiderült, hogy a nő már rég férjhez ment, van egy hétéves fia, ráadásul a család nem is itt él, a szomszéd kisvárosba költöztek.

Nagy szerelem volt az övék, olyan, amiből csak egy adódik az életben. Persze amikor az ember benne van, ezt még nem tudja, legföljebb csak sejti, és később, évek múltán válik bizonyossággá, amikor még mindig vele álmodik éjszakánként. Akkor végre megérti, hogy ő volt az igazi. Palajdi úgy gondolta, ezzel a nő is így van, és ha megkeresné, gyorsan egymásra találnának megint. De a férj és a gyerek miatt mégsem lehetne olyan tiszta ez a történet, mint volt valamikor, így aztán abban is biztos volt, hogy immár végérvényesen el kell őt engednie.

Néhány héttel a hazaköltözése után futott vele össze először. Véletlenül találkoztak a helyi buszpályaudvar mellett, és Palajdi részleteket is megtudott tőle. A fiuk már iskolás, nem sokkal azelőtt ment első osztályba, mondta a nő, és bár van autójuk, ő mindennap busszal jár át dolgozni. Szociális munkásnak állt itt, a városban, időseknek vásárol be, kiváltja a gyógyszereiket a patikában, és ha kell, fürdeti őket, fászlizza a lábukat vagy segít nekik kiülni a kertbe. Palajdi elkísérte a pályaudvartól a lezárt bicikliig, amivel a nő majd bemegy a munkahelyére, az öregek otthonába. Azzal jár ki az ápoltjaihoz is, mondta, a munkaidő végén pedig, mielőtt buszra szállna, itt zárja le. Búcsúzások átölelték egymást, és a nő közben azt súgta a fülébe, hogy egyébként a férjem ugyanazon a napon született, mint te.

Palajdi ezt nem biztatásnak, inkább csak furcsa egybeesésnek tekintette. Soha nem derült ki, hogy véletlenül alakult így, vagy a nő tudatosan törekedett rá, szándékosan keresett magának ilyen párt, mert bár később, az elmúlt években sokszor találkoztak, erről nem esett szó. Azzal mindketten tisztában voltak, hogy a régi érzések maradványai most is kölcsönösek, de azzal is, hogy a közös történet nem folytatódhat, ezért Palajdi értelmetlennek látta felhozni a témát, a nő pedig látványosan kerülte a családi ügyeit, többnyire csak a kettőjük múltjáról, fiatalkori emlékeikről, olykor a gyerekekről beszélt. Néha hónapokig nem látták egymást, aztán szinte naponta összefutottak a városban. A nő általában biciklin ült, és ha nagyon sietett, csak intett, ám amikor volt egy kis ideje, leszállt, és Palajdi elkísérte oda, ahová éppen tartott.

Megtörölközött, és kilépett a kádból. Lehet, hogy mégis vele kellett volna megpróbálnom, tűnődött. Aztán azzal nyugtatta magát, hogy az sem vezetett volna semmi jóra, hisz a nőnek akkor már férje és gyereke volt, szétszakítani egy családot pedig nem a legjobb kezdet.

Fürdőköpenyt vett fel, és bement a nagyszobába, hogy megkeresse a régi fekete-fehér fotókat, amelyeket a kertészmérnök adott neki tíz éve. A komód mélyén talált rájuk, egy kisebb dokumentumkupac alatt. A számítógép monitora mellé tette őket, a klubelnöktől nemrég kapott fényképek tetejére. Jól jöhetnek még, gondolta, ha egyszer tényleg sikerül elkezdenie az írást, segíthetnek visszaemlékezni.

Közel három hónapja kérte fel őt a klubelnök, hogy száz oldalban próbálja összefoglalni pályafutása fontosabb állomásait a kezdetektől a válogatott meccseken át a búcsúmérkőzésig. Régi fotókat is ígért a munkához, és hogy a képanyaggal együtt majd kis könyvet készített a visszaemlékezésből, nem öncélúan persze, hanem hogy azzal is motiválja a gyerekeket. Ők is lássák, ha keményen edzenek, innen, a kisvárosi csapatból is el lehet jutni bármeddig.

Palajdi először csak nevetett az ajánlaton, ám a klubelnök meggyőzte, hogy neki, a városi futball-legendának ez nemcsak lehetősége, erkölcsi köte-

lessége is. Egyrészt jó példát mutathatna több nemzedéknek, másrészt, lásuk be, érvelt mosolyogva, te is csak visszavonulsz egyszer, és akkor mi lesz a következő generációkkal?

Palajdit városszerte ismerték, és hogy nemcsak ismerték, de tisztelték is, azt már a visszaköltözése utáni hetekben megérezte a kézsorításokból, a spontán utcai üdvözlésekből, az apró és kevésbé apró gesztusokból. A futball-legenda kifejezés viszont új volt neki. Nem vette túl komolyan sem a titulust, sem a felkérést, ám mégis hatottak rá a szavak, és amikor a klubelnök szép összeget is ígért az ajánlat mellé, rábólintott.

- Rendben, megcsinálom – mondta. – De kérek hozzá egy évet.
- Persze – mosolygott a klubelnök –, nem sürgős.

Leült a számítógép sötét monitora elé, és mindkét fotókupacot a kezébe vette. Először a kertészmérnöktől kapott képeket nézte végig, aztán azokat, amelyeket a klubelnök keresett meg neki néhány hete. Ám mégsem a régmúlt idők jutottak először eszébe, hanem a délutáni edzés.

– A nagyok sérülten is játszanak – mosolygott a fiúkra aznap a pályán, és egy mozdulattal levette a melegítőfelsőjét, mire ők azonnal kiabálni kezdtek.

– Mester, ide! Mester, hozzánk!

– Egy féldió itt, a másik ott – mondta Palajdi, aztán intett a kapusnak, hogy menjen ki a mezőnybe, majd ő véd.

Nemsokára a harmadik szezont kezdi velük. Már régóta tudják, mi a szokás, mégis mindig megy a kiabálás. Tizenöten járnak hozzá, és ha nincs hiányzó, az edzés végén, amikor kikapuznak keresztben a nagypályán, ő is beáll valamelyik csapatba, hogy kilegyen a létszám.

Közel egy évtizede, mióta elkezdte az oktatói munkát, ők a legjobb serdülőkorosztályosai. Már az első szezon végén feljutottak a regionális másodosztályba, és tavaly azt is megnyerték. Egy hónapnyi szünet után, július közepén kezdtek újra a fejlesztő edzéseket, augusztusban jön majd egy felkészülési torna, aztán indul megint a bajnokság.

Ez az ő igazi csapata, az ifikkel csak két hétig foglalkozott a nyáron, addig, míg az egyéni képzőjük felgyógyult egy kisebb műtét után. A klubelnök külön kérése volt, hogy jöjjön és segítsen, tegyen rendet a fejekben, mert ha így haladnak, jövőre a harmadosztályban találják magukat. De a hét elejétől már megint csak a serdülőkorosztályosokat edzi, négy hétköznapon találkozhatnak másfél órára, akár a bajnoki szezon alatt, a szerda a szünnap.

Valamivel hat után ért véget az edzés, átöltözött, aztán biciklire ült, hogy hazakerekezzon.

Jó pár éve megint van autója, de többnyire csak a szakmai továbbképzésekre megy vele a fővárosba, itthon szép időben mindig biciklivel jár.

A kerékpárt lelakatolta a földszinti tárolóban, felment a lakásába, és vacsorát készített. Teát főzött, megkente a kenyérszeleteket vajjal, felvágott két

erőspaprikát, aztán az egészet tálcára tette, és bevitte a nagyszoba dohányzóasztalára.

Amikor Palajdi másodszorra is átnézte a fényképeket, végre eszébe villant néhány gyerekkori emlék.

A nagyok sérülten is játszanak, gondolta megint, és abban a pillanatban döbbsent rá, hogy valójában honnan is jön ez a mondat.

Karcsi bácsitól, a serdülőcsapat edzőjétől hallották mindig, amikor beállt közéjük játszani.

Eddig azt hitte, hogy ő találta ki, de nem. Csak a tudatalattija tréfálta meg, és most, amikor szüksége lett erre a mondatra a munkához, valahonnan nagyon messziről, valahonnan nagyon mélyről előbukkant.

Pedig több mint negyven év telt el azóta.

Milyen furcsán működik az emlékezet!

Néhány hete neki is ez a szavajárása az edzéseken, gyakran mondogatja a fiúknak, amikor beáll közéjük, mert nincs ki valamelyik csapat.

A nagyok sérülten is játszanak.

Persze a mondat sem akkor, sem most nem arról szólt, hogy Karcsi bácsi vagy ő lesérült volna, hanem arról, hogy a legjobbra kell lenni.

Úgy csinálj végig minden edzést, minden mérkőzést, hogy mire felnősz, te legyél a legjobb.

Hogy a csapatnak még sérülten is szüksége legyen rád.

Palajdi elmosolyodott. Karcsi bácsi valamikor tényleg elég jó volt. Ennek megfelelően a pályán sokat rugdosták. Persze a helyi csapatban akkor már csak levezetett. Már nem vállalta be a sprinteket, de a lába még mindig aranyat ért. Szép labdákat osztogatott a középpályáról, és egy-egy szabadrúgásgóllal eldöntötte a meccseket. Amikor a csapat megnyerte a bajnokságot, kiszállt, és a gyerekeket kezdte edzeni.

Palajdi szinte ugyanezt az életutat járta be. Most már ő a tréner, most már ő edzi a fiúkat.

Csak ő nem itt vezetett le, ráadásul egészen a válogatottságig vitte. Karcsi bácsi meg csupán az első osztályig jutott. Ott viszont közel száz meccse volt.

Palajdi örült, hogy ha csak rövid időre is, de sikerült visszatárolnia a régmúltba, a kezdetekhez. Ezt biztató előjelnek érezte.

Azzal tisztában volt, hogy most sem tudna írni, hogy fölösleges bekapcsolnia a gépet, kicsit mégis megkönnyebbült. Enyhült benne az a nyomasztó érzés, ami azóta vele volt, hogy elvállalta a munkát.

Lehet, hogy ezzel végre túlteszi magát a szakításon is? Sokszor megpróbálta már, de a per hosszú volt, több mint két évig tartott, így időről időre fel kellett idéznie magában a történeteket.

Néhány hónapja túl van a bírósági meghallgatásokon és beadványokon, az emlékek azonban vele maradtak, még most is gyakran kísértik nappal és éjszakánként. Régebben nem volt olyan perc, hogy ne gondolt volna az

együtt töltött évek valamelyik kitörölhetetlen részletére. Bármit csinált is, a fejében mindig ez járt, mostanában viszont a nyomasztó emlékek többnyire csak éjszaka támadják, nappal egyre sűrűbben képes mással foglalkozni.

Levette a fürdőköpenyét, és felhajtotta az ágyneműtartót, hogy megágyazzon. Aztán magára húzta azt a hosszú pólót, ami pizzamaként szolgált, ám mielőtt lefeküdt volna, megkereste a mobiltelefonját, hogy megkérdezze az anyjától, hogy van.

Minden rendben, mondta az asszony. Éppen kint sétálnak a kutyával a kertben. Nemsokára kezdődik a sorozata a tévében, azt gondolta, addig átnezi a szőlőlugast, hátha talál még néhány kacsot.

Palajdi jó éjszakát kívánt, és letette a telefont. Befeküdt az ágyba, magára húzta a takarót, megnyomta a tévé távkapcsoló gombját, de nem tudott a műsorra figyelni.

Márciusban volt húsz éve, hogy az apját eltemették. A tavasz első napján halt meg. Négy hónappal korábban, egy novemberi reggelen lett rosszul. Arra ébredt, hogy egyik oldala lebévult. Nem tudott beszélni, nem tudott járni, a keze nem mozdult. Palajdi anyja először azt hitte, a férje csak bolondozik, de néhány másodperc után, amikor rájött, hogy tényleg nem tudja formálni a szavakat, azonnal mentőt hívott neki. Agyvérzésre gyanakodtak, ám mire Palajdi a fővárosból hazaért, már túl voltak a kórházi vizsgálatokon is, és kiderült, hogy agydaganat. Infúziót kapott, amitől átmenetileg jobban lett. Újra beszélt, sőt azon viccelődött, hogy a főorvosnak, aki majd megműti, már a neve is milyen biztató, tudniillik Szabónak hívják. A műtét előtti búcsúzásakor jól megszorította a fia kezét, közben mosolygott, hogy az ifjabb Palajdi is érezze: nem lesz itt semmi baj, már nemhogy fogni, de szorítani is tud.

A műtét sikerült, de pár nap múlva az intenzív osztályon a seb elfertőződött, és Palajdi apja éppen csak megérte a tavaszt.

Az anyjánál a rosszullétek a temetés után kezdődtek. Férje betegsége alatt végig tartotta magát, aztán néhány hét alatt összeomlott. Lesoványodott, a bőre egyik napról a másikra ráncos, majd petyhüdt lett. Csak a hajszíne nem változott, nem őszült meg, továbbra is ugyanolyan gesztenyebarna maradt, amilyen mindig is volt. De a legváratlanabb pillanatokban elájult, hetente akár többször is: a konyhában, a mosdóban, az utcán. Alaposan kivizsgálták, ám az esések okozta ficamokon és a bordák törésein kívül szervi bajt nem állapítottak meg. Akkor kérte először a fiát, hogy költözzön haza a fővárosból. Hely lett volna, abban az ötszobás házban lakott, amiben most is, de Palajdi harminchat évesen nem akart újra vele élni, és amúgy is hátra volt még két hónap a bajnokságából. Igaz, akkor már csak egy alsóbb osztályos klubban játszott, ám nem szerette volna cserbenhagyni a csapatot. Végül, kompromisszumos megoldásként, és hogy az anyja ne legyen egyedül, vettek egy kölyökkutyát, ő pedig sűrűbben látogatott haza.

A temetés utáni nyáron úgy tűnt, minden rendben lesz. Az anyja ájulásai megszűntek, a kutya igazi társa lett, ám késő őszre kiderült, hogy az asszony bal csípője nagyon rossz állapotban van. A sebész főorvos azt mondta, ha nem kap protézist, bármelyik pillanatban lebénulhat.

A műtétet a következő év nyarára időzítették. Palajdi telerakta az autó csomagtartóját ruhákkal, és néhány hétre hazaköltözött. Elvitte az asszonyt az előzetes vizsgálatokra, a műtét után pedig mankót vett neki, fáslizta a lábát, beadta a véralvadásgátló injekciókat, és segített a konyhában meg a ház körül, amiben tudott.

Palajdi akkor már együtt élt egy harmincas nővel a fővárosi bérlakásában, de őt nem hozta haza, nem akarta terhelni sem az anyját, sem a nőt. A következő nyáron azonban már mindketten jöttek, és azután még öt nyáron át, időközben ugyanis az asszonymak a másik csípőjébe is protézis került, később megműtötték a szemét, végül térdprotézist kapott a jobb lábába.

Egyébként is jártak volna hozzá nyaranta, mert Palajdi élettársa már az első együtt töltött hetekben összebarátkozott az anyjával. Rendkívül kedves és életvidám nő volt, szerettek volna közös utódokat, fiúkat, lányokat, de hiába, az első sem akart megszületni. Néhány év sikertelen próbálkozás után derült ki, hogy a nőnek nem lehet gyereke. Sokáig nem nyugodtak bele, szak-klinikákon és magánrendeléseken kísérleteztek, míg végül, amikor a nő betöltötte a negyvenet, feladták.

Másfél évig maradtak még együtt, aztán közös megegyezéssel elváltak az útjaik. A kapcsolatuk azonban nem szakadt meg, telefonon sokszor beszéltek azután is, és amikor a nőnek egy nagyobb hasi műtete volt, Palajdi többször meglátogatta a kórházban.

Tíz éve, amikor végérvényesen hazaköltözött, már egyedül jött. Az anyja akkorra a hetvenes évei közepén járt, és ő is betöltötte a negyvenhatot. Már három szезon óta nem vállalt játékot az alsóbb osztályokban sem, futball-bemutatókra és focitoborzókra járt szerte az országban, és mielőtt azokkal is felhagyott volna, néhány hétvége alatt megszerezte az edzői papírt.

Mindig is úgy gondolta, az aktív pályafutása után kisgyerekekkel szeretne foglalkozni, azt tervezte, ha visszavonul, velük kezdi.

Éppen jókor jött hát a felkérés a helyi klubtól.

Az elnök az ifi korúakat akarta rábízni, de ő kimondottan kölyökcsapatot szeretet volna, akiket aztán tovább vihet a serdülők közé, esetleg az ifibajnokságig. Miután a klubelnök beleegyezett, és ő elvállalta a megbízást, úgy gondolta, saját csapatot épít. Körbejárta az általános iskolák igazgatóit, és megállapodott velük, hogy minden évben rendeznek egy háromnapos városi tornát. Végignézte a mérkőzéseket, és már az első minibajnokság után kiválasztott magának tizenhét gyermeket. Időközben néhányan lemorzsolódtak, de a kispályás tornák, a keresztpályás bajnokságok és az egyesületi toborzók után mindig jöttek helyettük újak.

Persze saját gyerekeket is szeretett volna, igaz, akkorra már csak egyet. Amikor az élettársával elbúcsúztak egymástól, megfogadta, hogy ha ötven éves kora előtt nem születik meg az első, lemond a családalapításról. Úgy gondolta, idős korban már felelőtlenség gyereket vállalni.

A régi kocsi nem sokkal a hazaköltözése előtt adta el. Azután vette ezt a másfél szobás lakást a vasútállomás melletti tömbben, amelyikben ma is él, tízpercnyi bicikliútra az anyjától.

Az első két szezonban, amíg csak a legkisebbekkel foglalkozott, és még nem volt meg az új autó, havonta fel kellett vonatoznia a fővárosi továbbképzésekre a kreditpontokért, hogy a második év végén megújíthassa majd a licenckártyáját. Vonattal rendes körülmények között is hosszú az út odáig, de errefelé nincsenek rendes körülmények. A késésekkel eleve számolni kell, egy járással korábban indulni, és sokszor hazafelé sem lehet elérni a csatlakozásokat, így a hatóság vonatútból gyakran tíz lett.

Mindent egybevetve azért megérte végigcsinálni, gondolta, és kezébe vette a távirányítót, hogy az egyik sportcsatornára váltson.

Magyar bajnokit adtak.

Beállította az automata kikapcsoló időzítőt harminc percre, és a feje alá gyűrt két kispárnát, hogy valamennyire tartsák a testét, a súlytól ne fájjon az érzékeny ízület a vállában.

A nagyok sérülten is játszanak, gondolta megint, és újra elmosolyodott.

Aztán az oldalára fordult, hogy megpróbáljon aludni.

Holnap elkezd az írást.

Csak előbb beadja a faliórát a zaciba.

CZIGÁNY DEZSŐ: PROVENCE-I TÁJ